

סימן יד

זריקת חמץ לפחי האשפה ציבוריים

ערב פסח תשס"ח

שאלה:

מי שנשאר לו חמץ רב ורוצה לבערו, אך קשה לו לשרוף את כולו – האם רשאי להשליכו לפחי האשפה הציבוריים לפני זמן איסורו, או שחייב לשורפו או לפוגמו?

תשובה:

א. הצורך בהשלכה בע"פ שחל בשבת

שאלה זו מעשית בכל שנה, אך בשנים שבהם ערב פסח חל בשבת, האפשרות לאבד את החמץ שלא על ידי שריפה, האסורה בשבת, נשארת האפשרות היחידה. כאשר ערב פסח חל בשבת זקוקים לחמץ כדי לקיים מצוות סעודת שבת עם לחם משנה, ולכן אי אפשר לבערו מלפני השבת, ואז הדרך היחידה שנותרת לאבד את החמץ היא ע"י השחתתו. וכאן נשאלת השאלה: האם לקמץ בכמות החלות הנאפות לשבת לכמות מינימלית, כדי שניתן יהיה להשליך את השאריות המועטות לאסלה וכדו', או שניתן להכין את צורכי השבת ברחבות, ואת השאריות, גם אם הן רבות, להשליך לפח האשפה הציבורי.

ב. אופן ביעור החמץ בשבת

בגמ' פסחים (דף מ' ע"א) מובא: "תנן, י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת – דברי ר"מ, וחכמים אומרים: בזמנו. ר"א ב"ר צדוק אומר: תרומה מלפני השבת וחולין בזמנן".

ובגמ' שם בדף י"ג ע"א מובא: "תנו רבנן, י"ד שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת, ושורפין תרומות תלויות וטמאות וטהורות, ומשיירין מזון שתי סעודות מן הטהורות כדי לאכול עד ד' שעות – דברי ר"א איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע. אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כמותו.

וכתב הב"י (או"ח סי' תמ"ד) אחרי אריכות דברים דהרי"ף הרמב"ם והרא"ש ס"ל דהלכה כחכמים דקיימי כרבי אלעזר איש ברתותא ומה שאמרו חכמים מבערין בזמנו הכוונה שמבערין את הכל לפני השבת חוץ ממה שצריכין לשתי סעודות שמשיירין אותו לאכול בשבת ואם יותיר ממה ששיירו יבערו אותו בזמנו דהיינו ביום השבת והם דברי ר"א ב"ר צדוק עיי"ש.

וכך פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' חמץ ומצה ה"ג: "חל י"ד להיות בשבת, בודקין את החמץ בלילי ערב שבת שהוא ליל שלושה עשר ומניח מן החמץ כדי לאכול ממנו עד

בעיר שאינה מעורבת". וכ"כ הכסף משנה (שם בהלכה י"א) וז"ל: "אבל קודם שש בהוצאה מרשותו סגי, וזהו שכתב רבנו: נתנו לנכרי קודם שעה שישית אינו צריך לבער".

והשו"ע בסי' תמ"ד ס"ד הוסיף, שאף במקום שאי אפשר לטלטל מותר להערים ולתת לנכרי על מנת שלא ייצא בו לרה"ר.

ד. ביטול פירורי חמץ ושאריות מאוסות

והרא"ש כתב (שו"ת כלל כ"ד א') בעניין אמירה לנכרי להוציא החמץ וז"ל: "ששאלת ערב פסח שחל להיות בשבת אם יכול לומר לא"י להוליך המפה לביתו וכו'... לא ידענא למה צריך להוציא המפה והקערות מהבית אלא ינער המפה והקערות יקנחם באצבעו וטומנם מן העין עם שאר כלי החמץ". והסביר הב"י (שם בסי' תמ"ד ס"ד): שמדובר בפירורים דקים, שכאשר מנערים אותם הם נופלים לריצפה ונרמסים ברגלים וכך הם מתבערים. משמע שהשלכת פירורים קטנים בוודאי מותרת, וכל השאלה היא לגבי השלכת חתיכות גדולות.

כל יסוד דין הנ"ל מקורו מהגמ' פסחים דף ו' ע"ב: "א"ר יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין – הא לא חשיבי! וכי תימא כיוון דמינטר להו אגב ביתי חשיבי? והתניא סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות בזמן שבעה"ב מקפיד עליהם אסורים משום גזל וחיובין במעשר, בזמן שאין בעה"ב מקפיד עליהם מותרים

ד' שעות ביום השבת. ומניחו במקום מוצנע והשאר מבערו מלפני השבת. ואם נשאר מן החמץ ביום השבת אחר ד' שעות מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יו"ט הראשון ומבערו".

ג. דעת הרמב"ם והשו"ע

מדוע הצריך הרמב"ם לכפות כלי על החמץ הנוותר עד מוצאי יו"ט, והרי הרמב"ם פסק (שם פ"ג הי"א) שביעור חמץ אינו דווקא בשריפה וז"ל: "כיצד ביעור חמץ שורפו או פורר וזורה לרוח או זורקו לים... נתנו לנכרי קודם שעה שישית אינו צריך לבער וכו'", עיי"ש, וא"כ בשבת יכול לתת לנכרי או לפוררו וכדו'? ותירץ רבנו מנוח (שם) שהרמב"ם כתב את דבריו למקרה שבו לא מצויים במקום גויים או בהמות, ולכן הדרך היחידה היא לאבד את החמץ ע"י פירורו, אך פירור לחם אסור בשבת משום "דדמי לטחינה ואתילידי איסורא דאוריתא". רבנו מנוח מוסיף שמדובר במציאות שבה בעל החמץ גם אינו יכול להשליך את החמץ "לפרשת דרכים" (מכיוון שאסור לטלטל את החמץ מרה"י לרה"ר), ולכן הדרך היחידה שנותרה לו היא לכפות עליו כלי.

משמע מדבריו שבמקום שאפשר לטלטל בשבת ניתן להיפטר מן החמץ ע"י השלכתו לרה"ר" (כלומר לרחוב המשמש את הרבים, המוקף צוה"פ ודינו כרה"י המשותפת) קודם שעה שישית, וסומכים בכך על ביטול החמץ. וכן כתב 'מגן האלף' (סי' תמ"ד ס"ק ג') וז"ל: "וצ"ל דבשבת האיסור משום הוצאה, ומיירי במקום דא"א להוציאו מביתו לבערו כגון

הרצפה, שהרי כל הסיבה שלא סומכים על הביטול לבדו היא מחשש ל"גלוסקא נאה" ולא מחשש לפירורים מאוסים. וכמו כן שיירי הכלים והסירים – כיוון שקינחם באצבעו דינם כפירורים וניתן להשאירם בבית (ורק את הכלים צריך להצניע מחשש שמא ישכח ויבשל בהם).

חידושו של הרמב"ם הוא, שכאשר אדם מבטל את החמץ בליבו, שוב אינו עובר על ב"י וב"י. אמנם ביום חול עדיין חלה עליו חובת ביעור מחשש שמא יבוא לאוכלו. ובשבת ויו"ט שאי אפשר לבער צריך לכפות עליו כלי, כדי שהכלי ישמש כתזכורת לאיסור האכילה ויבטל את החשש שמא ימצא גלוסקא נאה ויבוא לאוכלו בטעות, וע"י הכיסוי בכלי יזכור את האיסור ובמוצ"ש יבערו ממש.

ולכאורה ק"ו כאשר מוציא את החמץ מביתו ומשליכו לרחוב, שניתן לסמוך על הביטול בלבד.

[וכן כתב השו"ע בסי' תמ"ד ס"ה כהרמב"ם שאם נשאר חמץ מבטלו וכופה עליו כלי עד מוצאי יו"ט ואז מבערו. ולגבי ביטול תבשיל חמץ לשבת זו (שיש חשש שישאר חמץ דבוק לכלים) כתב השו"ע (שם סעיף ג') שלא לעשות כן, אך לא מפני שחולק על הרא"ש שהתיר לסמוך על הביטול של השאריות, אלא מחשש שבנקיון הכלים יעבור על איסור הכנה מקודש לחול (ומקורו בכלבו סי' מ"ח). אך אם בישל לשבת זו תבשיל חמץ דביק, בדיעבד התיר המ"ב (שם ס"ק י"ד) להדיחו מעט משום איסור חמץ, ואם אפשר ע"י נכרי – עדיף].

משום גזל ופטורים משום מעשר! אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. וכי משכחת ליה לבטליה? דילמא משכחת ליה לבתר איסורא ולא ברשותיה קיימא ולא מצי מבטיל, עיי"ש. כלומר, רב מחדש שאדם שביטל חמצו אינו עובר בכל יראה ובל ימצא, ולכן צריך לבטל את החמץ. שואלת הגמ': מדוע לא לסמוך על הבדיקה לבדה, והרי גם אם נעלמו ממנו פירווי חמץ בבדיקה הרי אין מקפידים אליהם ובלאו הכי דינם כהפקר! (ואע"פ שהם בתוך ביתו הנעול, מכיוון שהנעילה לא נועדה כדי לשמור על הפירורים אלא על הרכוש היקר שבבית מפני הגנבים, איך בכך פגם בהפקר כמוכח מהל' מעשר), ומתרצת הגמ', שתקנת הביטול נתקנה שמא ימצא גלוסקא נאה (שוודאי אינה הפקר) וישהה אפי' רגע אחד מלבערה, ונמצא עובר עליה בכל יראה ובל ימצא (רש"י), לכן תיקנו שיבטל את כל החמץ וכך גם אם ימצא לא יעבור עליו באיסור דאורייתא.

אך אם כן קשה, מדוע שלא נסתפק בביטול בלבד, ללא בדיקה? ותירץ הר"ן (דף א' ע"א בדפי הרי"ף) שאכן מהתורה די היה בביטול בלבד, אך מפני שהביטול תלוי במחשבתם של בני אדם, ואין דעותיהן שוות, חששו חכמים שמא לא יגמור בדעתו לבטל, או שיתחרט על ביטולו לאחר מכן ויבוא לאכול את החמץ. ולפי"ז החשש "שמא ימצא גלוסקא נאה" הוא הסיבה גם לביטול וגם לביעור.

זוהי הסיבה שבערב פסח שחל להיות בשבת כתב הרא"ש שלא צריך לחשוש לפירורים קטנים וניתן לנער את המפה על

שברחוב, לא תועיל, שכן פעמים רבות הפחים שבבית אינם מאוסים, ורבים נוהגים להוציא מתוכם דברים שהושלכו בטעות ולאוכלם. ואם כן אין כאן גמירות דעת שלמה.

שמה תאמר, לצערנו ישנם עניים המחטטים בפחים, ויש לחשוש שמה ימצאו גלוסקא הנאה בעיניהם. זה אינו, דבגמ' ראינו לעניין סופי תאנים שאף אם נמצא מי שכן מקפיד עליהם, מ"מ באלו שלא מקפידין עליהן הוי הפקר גמור, וממילא מצד גמירות דעת המפקיר אין כאן חיסרון, ואין כאן חשש ל"בל יראה". ולגבי החשש שמה יבוא העני לאוכלו, ונמצא בעה"ב מכשילו ועובר על "לפני עיוור" - אף בהשלכה לרשות הרבים קיים חשש זה, ומהעובדה שלא חששו חכמים לכך מוכח שאין חוששים ל"לפני עיוור" (ואף לא ל"מסייע לדבר עבירה") בדבר שאינו בבעלותו של אדם. וכן כתב במפורש בשו"ע הרב סי' תמ"ה ס"א וז"ל: אם קודם שהגיע זמן הביעור הוציא החמץ מרשותו והפקירו והניחו במקום שהוא מופקר לכל... אפי' אם לא נטלו שום אדם והרי הוא מונח שם כל ימי הפסח ובעליו רואים אותו מונח שם - אין צריך לבערו", עיי"ש.

זאת ועוד, השלכת חמץ לפח הציבורי המאוס דומה להשלכת חמץ לבית הכסא שבחצרו (בבתי הכסא שבימיהם, שבהם הפסולת הייתה עומדת, ולא נשטפת מיידית, ולא הייתה נפסלת מיידית מאכילת כלב). ואת השלכת החמץ לבית הכסא הביא המ"ב בשם הפמ"ג (סי' תמ"ד ס"ק כ"א) כפתרון לביעור החמץ בערב פסח

ה. השלכה לפחי האשפה הציבוריים

בימינו שהרבה אנשים נוהגים לסמוך על העירוב ולטלטל בשבת (ובפרט ביישובים המוקפים בגדר היקפית, שהיא יוצרת רה"י לכל הדעות וניתן לסמוך על זה בשופי). ואם כן לכאורה מכל האמור לעיל עולה כי הדרך הטובה ביותר לבער את החמץ בע"פ שחל בשבת היא להשליכו לפח האשפה הציבורי, שאז גם אם מצויות בו חתיכות גדולות אין חשש שיחזור בו מביטולו בגלל "גלוסקא נאה" שנמצאת באשפה.

ואע"פ שפחי האשפה אינם רשות הרבים, אלא רכוש העירייה או המועצה האזורית, ואינם הפקר - אין בכך בעיה, שהרי כפי שראינו, גם בביתו של אדם היה מועיל ביטול החמץ אלמלא החשש "שמה ימצא גלוסקא נאה". [והעירייה אינה מקפידה על המוציא חפצים מתוך פח האשפה ולוקחם לעצמו, אלא כל עניינו של פח האשפה הוא לרכז את הזבל על מנת לסלקו ולשמור על ניקיון האזור. ואם כן הרי זה דומה למשמר ביתו מפני הגנבים שאין זה פוגם בהפקרת החמץ].

וכפי שראינו, החשש שמה ימצא גלוסקא נאה נובע משתי חששות: א. שמה יבוא לאוכלו בפסח; ב. שמה אינו מפקירו בלב שלם. שני חששות אלו אינם שייכים במטיל חמצו לפח האשפה, שהרי אין דרך בנ"א לאכול מפח האשפה, וגם בעצם מעשה ההשכלה ישנו גילוי דעת ברור שכוונתו להפקיר בלב שלם.

אמנם נראה שהשלכת החמץ לתוך הפח שבביתו, מבלי לרוקנו לפח הציבורי

מקורו של הרמ"א בדברי ההגהות מימוניות (פ"ג אות כ') שכתב: "ר' יהודה בן קלונימוס היה אוסר להשליך חמץ במקום הפקר, ומביא ראיה מירושלמי דאמר לא יאכיל חמץ ואפי' לכלבים אחרים. מיהו קודם זמן איסורו יכול להשליכו כל מקום שהעורבים מצויים שם, הואיל ועדיין לא נאסר חמץ בהנאה. ואם ימצא חמץ אחר זמן איסורו אין להניחו שמה כדי שיקחוהו העורבים, דעיקר ביעור חמץ היא שריפה". והובאו דבריו בב"י סי' תמ"ה וכן פסק בשו"ע (שם ס"ג): "קודם זמן איסורו יכול להשליכו במקום שהעורבים מצויים שם, ואם מצאו אחר זמן איסורו, שלא אכלוהו העורבים, אע"פ שהמקום הפקר לא יניחנו שם אלא יבערנו".

והקשה המג"א (שם ס"ק ז') הרי למדנו שההלכה לרשות הרבים מועילה (בצירוף ביטול החמץ), וקל וחומר אם השליכו "במקום הפקר" שמצויים בו עורבים שאינו חייב לבערו! לכן מבאר המג"א שמדובר במשליך חמץ לחצרו, ולא לרה"ר, וכוונת השו"ע באומר "אע"פ שהמקום הפקר" - אע"פ שהחצר פתוחה לרבים וכל אחד יכול להיכנס וליטול, מ"מ כיוון שהחמץ מונח ברשותו חייב לבערו. וכן משמע בט"ז (שם ס"ק ודו"ק).

ז. דעת האנ"מ בביאור השו"ע הנ"ל

האנ"מ (ח"א סי' נ"ז) הוכיח מהשו"ע הנ"ל, בניגוד למסקנתנו האמורה לעיל, שההלכה לפח אינה מועילה, שהרי סוף סוף החמץ יישאר שם לאחר זמן איסורו, וכיוון שהפח אינו הפקר (אלא רכוש

שחל בשבת, ואף שבזמנם בית הכסא היה ממוקם בחצר שהיא רשותו של אדם, ולכאורה כלב יכול לאכול חמץ זה וא"כ לא נפסל מאכילת כלב והחמץ עדיין ברשותו ולכאורה יתחייב עליו! - זה אינו, מכיוון שאנן סהדי שאדם המשליך חמץ לבית הכסא מפקירו בלב שלם, וגם לא יבוא לאוכלו. ולכן זהו פתרון טוב יותר מכפיית כלי.

[ואכן לאחר זמן איסורו אינה מועילה נתינתו בבית הכיסא מעין זה שהפסולת קיימת בו, וכ"כ החזו"א (או"ח קי"ח ג', קט"ז ט"ז; עיי"ש) ומשמע במפורש מדבריו, שההלכה לבית הכסא אינה מועילה מדין ביעור, אלא מדין ביטול, והרי היא ככפיית כלי המונעת את החשש "שמא ימצא גלוסקא נאה ויבוא לאוכלה".

ו. ביאור דברי השו"ע במשליך חמץ למקום הפקר שמצויים בו עורבים

אלא שעדיין צריך עיון. שהרי השו"ע בסי' תל"ג ס"ו כתב: "רפת של בקר אינו צריך בדיקה, שאם היה שם חמץ הבהמות יאכלוהו. וכן לול של תרנגולים אינו צריך בדיקה, מפני שאם היה שם חמץ התרנגולים יאכלוהו. וכן אמצעה של חצר אינו צריך בדיקה, שאם היה שם חמץ העורבים ושאר עופות המצויים שם יאכלוהו. והני מילי מספק חמץ, אבל ודאי חמץ לא".

והרמ"א שם בהגה חולק על דבריו וז"ל: "אבל לקמן (סי' תמ"ה ס"ג) מבואר דמותר להשליך חמץ במקום שהעופות מצויים, כ"ש שאין צריך לבער משם אפי' חמץ ודאי, עד לאחר זמן איסורו".

ח. דחיית שיטת האג"מ

אך חילוקו של האג"מ קשה: דאם כן, מדוע פסק בשו"ע (או"ח סי' תל"ו ס"א) דהיוצא בשיירא קודם שלושים יום אין צריך לבדוק וכתב שם הרמ"א: "וכשיגיע פסח יבטלנו". והמ"ב (שם ס"ק ו') כתב (בשם הר"ן והריטב"א, הלבוש, חוק יעקב, א"ר, פר"ח, מקור חיים ומאמר מרדכי, עיי"ש שעה"צ אות ט') דיש מקילים אפילו אם יש שם חמץ ידוע, שהרי במקרה זה אין חשש שמא יבוא לאוכלו מפני שאינו עתיד לשהות בביתו בפסח ולפי חילוקו של האג"מ לכאורה היה חייב לבערו, מכיוון שסוף סוף זוהי רשותו! ועוד, דה'מגן האלף' בסי' תל"ג שם כתב ליישב בין הסתירה בשו"ע דלא כהמג"א, דבוודאי המשליך חמץ בחצרו אינו יכול לסמוך שיאכלוהו עופותיו או שיטלוהו אנשים הנכנסים לתוכה, וחייב לבדוק, שהרי מדובר ברשותו ובעופות שלו ואין כאן הפקר כלל! לכן מיישב ה'מגן האלף' את דעת השו"ע באופן אחר. לדעתו, השו"ע מחלק בין השלכה לרה"ר, שאז אין חשש "שמא ימצא גלוסקא נאה" ובין "הנחה במקום הפקר" (שבסי' תמ"ה), דהיינו ברשותו אך במקום הפרוץ לעורבים. כמניח במקום שמצויים בו עורבים יש חשש שמא מחשבתו היא לזכות בשאריות שיישארו לאחר החג, ואם כן אינו מבטל את החמץ בלב שלם. לכן חייבוהו לבער כדי ליצור גמירות דעת בביטול. אבל בהשלכה גמורה לרה"ר אין חשש כזה ולכן ניתן לסמוך בה על הביטול בלבד.

העירייה) הרי הוא חייב בביעור אם הגיע זמן איסורו. וכתב שם וז"ל:

"ואין לחלק דדוקא התם שאיירי בחתיכה גדולה שיש לחוש שיבוא לאוכלה ובעובדא זו הא ליכא למיחש לאכילה מהאשפה במדינתנו כדלעיל, דלא משמע דאיכא חשש אכילה דמצד חשש אכילה הא איכא גם בהשליך החמץ בצידי רה"ר סמוך לביתו, ומפורש במג"א שם דקודם שש שרי, וכוונתו לחלק ממש"כ דבמונח ברשותו אף שהניח קודם שש צריך לבער ברשיפה אף שהוא במקום שמופקר לכל הרוצה ליכנס וליטול, ובצידי רה"ר הסמוך לרשותו מותר כשהניח קודם שש, ואם הרשיפה הוא מצד חשש אכילה גם בצידי רה"ר איכא חשש זה. אלא צריך לומר דסובר דליכא חשש אכילה כיוון שהשליך בכוונה לבער במקום המופקר לעורבים, ומ"מ מצריך שריפה משום דזהו עיקר ביעור... ולכן למעשה צריך לשרוף בהכרח, לא מבעיא כשהאשפה הוא בחצרו אף שהוא מופקר ליכנס שם כל הרוצה, אלא אף בהוציא האשפה לצידי רה"ר סמוך לביתו כיוון שהוא מונח בכליו (הכוונה במיתקן האשפה) שג"כ הוא כמונח ברשותו יש להחמיר ולשרוף בערב פסח בהגיע הזמן".

מדברי האג"מ מוכח, שאין לחלק בין מקום שיש חשש שמא יאכלוהו לבין מקום שאין חשש לכך, דא"כ גם בצידי רה"ר שיש חשש שמא יבואו לאוכלו היה צריך לבער ולא מצינו כן. על כרחך החילוק הוא שמה שברשותו חייב לבער אף אם אין חשש שמא יבוא לאוכלו.

שהרי עדיין ראוי לאכילת כלב, אלא זהו ביטול שאין בו חשש שמא יבוא לאוכלו, ולכן במקרה זה לא צריך ביעור. וה"ה לזריקה לפחי זבל. [ואף אם לא נקבל את דעת החזו"א - זריקת חמץ לפחי הזבל הציבוריים שבימינו אינה גרועה מזריקתם לבית הכסא שבימיהם, ובפרט אם זורקו ללא ניילון והחמץ נמאס מייד].

וכן משמע במ"ב בסי' תמ"ה ס"ק י"ח. דעל מה שכתב השו"ע דאם מניחו במקום שהעורבים מצויים ומצאו לאחר זמן איסורו שלא אכלוהו א"פ שהמקום הפקר לא יניחנו אלא יבערנו" כתב המ"ב: "והאחרונים חולקים על זה, דאם הפקירו וזרקו למקום הפקר קודם זמן האיסור שוב אין עליו חובת ביעור... אלא דאפי' אם הניחו במקום המופקר לכל צריך שיפקירנו לגמרי בפיו וכליבו ולא יהיה בדעתו בשעת הפקר לחזור ולזכות בו לאחר הפסח", עיי"ש. ונראה שבפחים ציבוריים אף שהם רכוש המועצה הוי מקום המופקר לכל לקחת מה שבתוכו ואנן סהדי שאדם הזורק לתוכו מפקיר את זבלו, והוי כסופי תאני וכנ"ל.

ואף שאיננו כדאים לחלוק על גדול ישראל כהאג"מ, אעפ"כ לא העזנו לכתוב דברינו אלא אחרי שמצאנו סימוכין לכך אצל גדולי ישראל, ובניהם הגרש"ז אורבך זצ"ל בספר 'שלמי מועד' (עמ' שנ"ז) וז"ל: "הורה רבינו בער"פ שחל בשבת ונשאר לו חמץ, יכול להשליכו ולזורקו לפח האשפה, ואפילו יותר מכזית, כיוון שנפסד ונבטל בעת שזרקו, ובעת שמשליכו לאשפה ציבורית הוי הפקר. וכמובן שכל המדובר הוא קודם זמן

[ומדייק ה'מגן האלף', שחכמים לא חייבוהו לבדוק את כל החצר מחשש שמא יגררו העורבים את החמץ לקרן זוית, ורק חייבוהו לבער את השאריות כדי ליצור גמירות דעת בביטול "דהא לא מחויב לבדוק בחורין רק במקום שמשמש בהם, ואפי' בחורין נמוכין פחות מג' א"צ בדיקה... ואם יהיה נגרר כיוון שאינו משמש שם בחורין לא צריך בדיקה... והטעם נראה לי דעיקר בדיקה משום דילמא אתי למיכל מיניה דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי וא"כ במקום שאינו משמש בו לא גזרו בו שאין רגיל לאכול שם חמץ"].

רואים מפורש בדבריו שחמץ שביטלו ונמצא במקום שאין חשש שיבוא לאוכלו, אף אם זה ברשותו אינו צריך לבדוק ולבער, וא"כ כיוון שבחמץ הנתון בפחי הזבל הציבוריים אין חשש שמא יאכלוהו, אף אם הפח הוא ברשותו (או ברשות המועצה) אין חובה לבער משם את החמץ. לאור חילוקו של ה'מגן האלף' בדעת השו"ע, ניתן לדחות את הוכחתו של האג"מ שיש להשליך דווקא לרה"ר גמורה מכך שלא חששו לאכילת דבר הנזרק לרה"ר. שכן חמץ המושלך לרה"ר דרכו להימאס, ולכן זריקתו יוצרת גמירות דעת בביטול, וכמו כן אין חשש שמא יבואו לאוכלו. וקל וחומר כאשר החמץ מושלך לפחי הזבל, שזוהי גמירות דעת שאין כוונתו להערים ולחזור בו מהביטול.

כראיה לדברינו ניתן לצרף את דברי המ"ב (סימן תמ"ד ס"ק כ"א) שמותר להשליך חמץ בבית הכסא שבחצרו, שכפי שכתבנו לעיל בשם החזו"א אין זה מדין ביעור,

ודאי שהיו מקפידים אם אדם פרטי היה נוטל את הפח לעצמו או מפסידו או משחיתו, וע"כ אין נראה שפתרון זה מועיל לעניין. ואף פתרון למכור החמץ שבפח הזבל נראה כחוכא ואתלולא וגורם לזילות עניין מכירת החמץ.

ט. סיכום

א. מכל הנ"ל נראה שמותר להשליך את החמץ לפחים הציבוריים קודם זמן איסור חמץ, דאין לך הפקר גדול מכך שאדם משליך לאשפה ואין חשש שמא יבוא לאוכלו בפסח. ולכן אף שמתקן האשפה בבעלות העירייה או המועצה מותר להשליך את החמץ לתוכו.
ב. נראה להחמיר שלא להשליך חמץ לתוך פח האשפה שבביתו, דאינו מאוס כ"כ כמו אשפה ציבורית.
ג. בערב פסח שחל בשבת, נראה שאפשר לקנות לחם משנה מהודר ולבצוע עליו, ואת הנותר להשליך לפח האשפה הציבורי קודם זמן איסורו. וכל זה מדובר במקום שיש עירוב ורגיל לטלטל בכל שבת.
ד. המחמירים על עצמם, יפגמו את החמץ הנותר ואח"כ ישליכו לאשפה.

איסורו". וכ"כ הראשון לציון הגר"מ אליהו שליט"א (הגדה של פסח עם פסקי הגר"מ עמ' כ"ז סעיף ז') בעניין ערב פסח שחל בשבת וז"ל: "יאסוף כל החמץ שבבית, יניחם בתוך נילון ויזרקם לאשפה שמחוץ לבית", עיי"ש. וכ"כ הרשל"צ הגר"ע יוסף שליט"א בספר 'חזון עובדיה' על פסח (מהד' תשס"ג הל' בדיקת חמץ סע' יב, עמ' סה), וא"כ כל דברינו לא באו אלא למצוא סימוכין לגאונים הנ"ל ולנמק פסקיהם. ואף שרבו החולקים, וביניהם מו"ר הגר"ש ישראלי זצ"ל דכתב לזרוק לפח ציבורי רק חתיכות חמץ הקטנות מכזית (הובאו דבריו ב'מקראי קודש' לרב משה הררי; פ"א סוף הע' יט), מכיוון שמדובר במחלוקת באיסור דרבנן (שהרי מדאורייתא בביטול סגי) - יש להורות הלכה כדברי המיקל.
והמחמירים לכאורה יצטרכו לדאוג לפגום את כל החמץ המושלך לפחים הציבוריים, וכפי שכתב הט"ז בסי' תמ"ה ס"ק ה' בסוף דבריו.
והיו שרצו לפתור את העניין ע"י כך שראש העירייה או המועצה יפקיר את מתקני האשפה המיועדים להשלכת החמץ. אך דבר זה נראה כהערמה, שהרי